

Drenthe

RES Regionale
Energie
Strategie

Samen voor
schone energie
voor Drenthe

Handreiking jongeren- participatie

december 2021

www.energievoordrenthe.nl

Colofon

Handreiking Jongerenparticipatie RES Drenthe is geschreven in opdracht van Werkbureau RES Drenthe

www.energievoordrenthe.nl

December 2021

Tekst, interviews en onderzoek: Marian van Voorn, Hoppa

Eindredactie: Mariëlle Zijlstra en Joricke Jaspers

Fotografie: Marian van Voorn, tenzij anders vermeld

Tekening: Herman Roozen

Grafische verzorging en druk: Grafische diensten provincie Drenthe

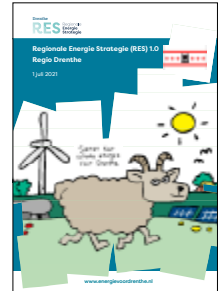
Handreiking jongerenparticipatie

Inleiding / achtergrond

De RES Drenthe 1.0 is klaar. Deze is gemaakt met overheden, samenwerkingspartners, organisaties, belangenbehartigers en inwoners.

Ook jongeren zijn betrokken, onder andere via Jong RES Drenthe, maar de wens is om meer jongeren te betrekken bij het vervolg van RES Drenthe. En met name jongeren onder 20 jaar.

In een aantal gesprekken met vertegenwoordigers van jongerenorganisaties -Jong RES Drenthe, Drents Agrarisch Jongeren Kontakt, een aantal individuele jongeren en in een aantal klassen van De Nieuwe Veste in Coevorden (twee vmbo-klassen en twee havo/vwo-klassen) - is informatie opgehaald. Met ervaringen van professionals die veel met jongerenparticipatie werken is deze handreiking tot stand gekomen. Er is geen excuus meer om jongeren niet te betrekken bij het vervolg van RES Drenthe: gewoon doen!

Waarom jongeren betrekken bij je beleid?

De eerste vraag die je zou moeten stellen, is of participatie leeftijdgebonden is? Is er een leeftijd waarop je wel of niet mee mag praten? Is er een leeftijd waarop je 'opeens' meedoet in de maatschappij? Kinderen en jongeren zijn expert van hun leefomgeving en belevingswereld. Hen betrekken bij vraagstukken die over hen of over hun toekomst gaat is iets waar ze zelfs recht op hebben! Dit is vastgelegd in de Universele rechten van het kind: "kinderen mogen gezien en gehoord worden en mogen meepraten en meebeslissen over zaken die hen aangaan". In Nederland is deze verklaring in 1995 van kracht gegaan.

De stemgerechtigde leeftijd is in Nederland 18 jaar. Dit betekent dat participatie de enige mogelijkheid is om mee te kunnen beslissen en –praten als je onder de 18 jaar bent.

Daarnaast: zij leven het langste met de beslissingen die volwassenen voor hen maken, laat hen ook meedenken en –beslissen over hun toekomst.

Ook denken kinderen en jongeren anders. Ze hebben namelijk weinig individuele belangen en redeneren nog niet op die manier. Als volwassene heb je een huis, baan, ben je verantwoordelijk voor inkomen. Als volwassenen redeneren we vaak vanuit die belangen en is het moeilijker om het groter belang te zien, zeker als die schuurt met je eigen belang. Jongeren hebben dit niet en kunnen veel makkelijker het groter belang zien en vertegenwoordigen. Jongeren zijn ook bloedeerlijk. Als ze iets stom vinden, dan weet je dat ook. Maar als iets goed is, dan is dat het ook. Ze zeggen waar het op staat, vanuit die belangeloosheid. Hierdoor kan een gesprek of een vraagstuk een andere wending nemen.

Kortom, naast dat jongeren er recht op hebben, expert zijn, het over hun toekomst gaat en op een andere manier tegen vraagstukken aankijken is het ook echt leuk om jongeren te betrekken! Ze stellen vragen waar je zelf niet aan gedacht had, jongeren zijn vaak nog veel positiever en staan in meedoen-stand, waardoor er een andere energie loskomt. Daarnaast: als we jongeren nu invloed geven en betrekken bij vraagstukken, zullen ze dit ook in de toekomst vaker doen. En die jongeren zijn weer de volwassenen van de toekomst, die we óók bij vraagstukken willen betrekken. Burgerschap is niet alleen doen, maar ook uitnodigen om mee te doen.

Jongerenparticipatie: een vak apart?

Jongerenparticipatie zou standaard een vast onderdeel van elk participatietraject moeten zijn en niet iets 'wat erbij moet'. Heb je het over participatie, dan is dat niet leeftijdgebonden.

Veel van de tips en adviezen in deze handreiking, zijn ook over te nemen voor participatie met volwassenen. Of dat nou inwoners zijn, professionals of je collega's. Uiteraard zijn er ook wat verschillen. Die komen in deze handreiking ook aan bod.

Stap 1 Bedenk waarom je jongeren wilt betrekken

Participatie is ook draagvlak intern, vooral voor uitkomsten.

Er hangt nog een zweem van ongemak en lacherigheid om jongerenparticipatie heen. Voordat je een participatietraject start, is het noodzakelijk dat duidelijk is wat er met de input van de jongeren gedaan wordt. Wees hier duidelijk over richting jongeren. Wees duidelijk wat je doel is. En nog belangrijker: check de vragen die je wilt stellen.

Bedenk waar-om je jongeren wilt betrekken, maar ook hoe vaak of hoe lang

Tip: Bedenk waar-om je jongeren wilt betrekken, maar ook hoe vaak of hoe lang

Als je jongeren eenmalig wilt betrekken, sluit dan aan bij bestaande structuren waar je jongeren kunt vinden: scholen, jeugdsozen, jongerenwerk, verenigingen of bijvoorbeeld jeugdzorg.

Wil je ze langdurig aan je verbinden, dan moet je investeren in het opbouwen van een relatie met ze. Zorg voor een vast contactpersoon, die het werken met jongeren leuk vindt en tijd heeft om jongeren te werven en aandacht aan het onderwerp te geven. Verderop in de handreiking staan succesfactoren en meer informatie over een duurzame relatie opbouwen.

Stel begrijpelijke vragen

Tip: Stel begrijpelijke vragen

Denk goed na wat je van jongeren wilt weten en waarom juist dat. Formuleer begrijpelijke vragen.

Kan jij een antwoord geven op de vraag die je wilt stellen? Als het antwoord nee is, moet je de vraag anders formuleren. Als je zelf niet een antwoord kunt geven, hoe kun je dan verwachten dat kinderen of jongeren er wel antwoord op hebben?

Doe een check bij kinderen en jongeren

Tip: Doe een check bij kinderen en jongeren

Je hebt vast jeugd in je omgeving (buurmeisje, neefje of kinderen van vrienden) die je kunt bevragen. Bijkomstigheid: je krijgt meteen al input én je ervaart meteen hoe leuk het is!

Stap 2 Betrek jongeren bij start van beleid

Denk niet dat het alleen om praktische uitvoering gaat. Ze kunnen net zo goed meedenken in visieontwikkeling. Denk je dat kinderen en jongeren met onrealistische voorstellen komen? Laat je vooral inspireren en ga op zoek naar de betekenis achter voorstellen. Bijvoorbeeld: In een visie op mobiliteit werd een 'teleporteurhorloge' bedacht door kinderen. Onrealistisch? Misschien. Maar de achterliggende gedachte "snel, zonder files, de hele wereld over kunnen", kun je wel weer vertalen in realistische beleidsdoelstellingen.

Betrekken gaat ook over informeren en communiceren. Maak de informatie laagdrempelig beschikbaar en zoek daarin samenwerking met scholen, jongerenorganisaties, jongerenwerk etc.

Wat levert jongerenparticipatie de samenleving op?

- Participatie is een manier om communicatieve en sociale vaardigheden te ontwikkelen om in een democratische samenleving te leven.
- Jongeren gebruiken hun kennis en ervaring voor beleid en uitvoering. Het geeft inzicht in de wensen en behoeften van jongeren. Zo kan het ook een manier zijn om de problemen van jongeren te voorkomen en te bestrijden. Jongeren kunnen zo zich ook inzetten voor hun eigen leefomgeving.
- Participatie is een manier om de invloed van jongeren te vergroten op hun leven en leefomgeving. Mogelijk wakkert het ook interesse in politiek en democratie aan. Begrip en inzichten groeien bij jongeren, maar ook bij beleidsmakers en uitvoerders.

“Hun (= kinderen) verkenningstocht uit zich in honderden vragen per dag. Kinderen proberen tot de kern van dingen door te dringen en leggen zaken bloot waar volwassenen vaak geen acht meer op slaan. Dat komt omdat ze geen remmingen hebben – die ontwikkelen zich pas later als onderdeel van de prefrontale cortex. Kinderen zien letterlijk de dingen die ons niet meer opvallen.”

Uit 'Wat politici van kinderen kunnen leren – De Correspondent, 4 juni 2020

Stap 3 Jongeren – wie zijn dat eigenlijk?

'De jongere' bestaat niet. Net zoals 'de inwoner' niet bestaat.

Denk aan een klas, die van je kind, of van jezelf toen je tiener was. De gemeenschappelijkheid zat in dat je in die klas zat, maar je had de populaire groep, de nerds, de alto's, de stille en de aanwezige, de creatieve, de weter, de sportieveling.

Daarnaast is een tiener van 12, heel anders dan eentje van 18 jaar.

Op wie je je richt is afhankelijk van je vraag en je doel.

Een paar basisprincipes.

Over het algemeen nemen we de leeftijd van 8-28 jaar als uitgangspunt voor jongerenparticipatie. Waar we 8-12 jaar vaak nog 'kinderen' noemen en vanaf een jaar of 22 jongvolwassenen.

Wees je bewust van dat je nooit alle jongeren bereikt. Net als volwassenen. Dat wil niet zeggen dat de input niet waardevol is. Wat het grote voordeel van jongeren is, in tegenstelling tot volwassenen, is dat een mix van jongeren zich op een gezamenlijke vindplaats te vinden is: de school.

En bedenk ook: wat nu werkt voor een groep 12-jarigen hoeft over paar jaar niet meer te werken. Die 12-jarigen zijn over 5 jaar 17 en dan zijn ze met hele andere dingen bezig.

Het is een dynamische doelgroep, of instabiel. Dit betekent dat je moet blijven investeren en je moet blijven verdiepen in wat er leeft.

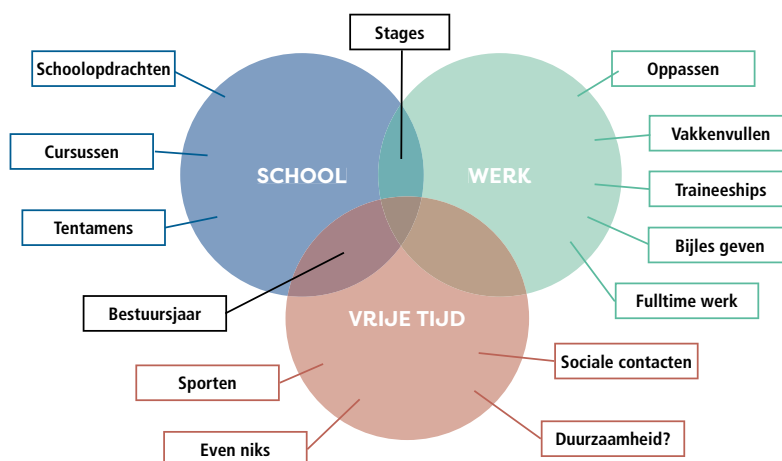
Tip: Investeer vooral in het systeem

Omdat jongeren 'vluchtig' zijn; ze veranderen van hobby, interesses en vindplaatsen, is het advies om juist in systemen rond jongeren te investeren. Denk aan docenten/ scholen, het jongerenwerk en jongerenwerkers, de jeugdzorg, jeugdsozen etc. Deze systemen zijn blijvend, ongeacht of jongeren volwassen worden. Daar zullen altijd jongeren te vinden zijn. Daarnaast: de mensen die in deze systemen werken (de docenten/ jongerenwerkers etc) weten wat er speelt en leeft bij de jongeren op dat moment. Benut die kennis!

Investeer vooral
in het systeem

Stap 4: sluit aan en maak het leuk!

Tijdsbesteding jongeren
Bron: Bart Scholten, Jong RES Fryslan

Jongeren zijn druk! Ze hebben hun school, bijbaantje, sport en sociale contacten. En ze willen af en toe ook gewoon Netflixen. Ze zijn zichzelf aan het ontdekken en de wereld om hen heen. Waarom zouden ze zich bezighouden met vraagstukken van ons?

Oftewel, als wij willen dat jongeren zich betrokken voelen en mee gaan doen met onze vraagstukken, moeten we bij ze aansluiten.

Een bijeenkomst organiseren in een zaaltje, met koffie en thee? Daar komen niet veel jongeren op af.

Ga naar de jongeren toe

Tip: ga naar de jongeren toe

Dus zoek ze op, op school (tijdens schooltijd helpt!!).

Organiseer iets samen met de school; een spel, een dropping, sluit aan bij projecten van school (zie kader voor een aantal voorbeelden). Technasiums scholen in Drenthe doen bijvoorbeeld mee met 'Battle of the schools', waar organisaties een vraagstuk kunnen indienen. Ook zijn er veel scholen die projectweken hebben, sluit daarbij aan of organiseer samen met scholen een projectweek over energietransitie.

Pas je taal aan

Tip: pas je taal aan

Professionals gebruiken vaak vakjargon en beleidstaal. Vaak onbegrijpelijk voor jongeren. Pas je taal aan, zodat het begrijpelijk wordt, maar sla niet door. Ga geen straattaal gebruiken, want dan riskeer je dat het een karikatuur wordt. Vraag jongeren om stukken te lezen en of ze het begrijpen, voordat je het de wereld in slingert.

Voorbeelden:

YouTube: sfeerfilm Expeditie Mobiliteit

Als onderdeel van een groter jongerenparticipatie-traject gaan jongeren op expeditie en leveren met opdrachten input voor het nieuwe mobiliteitsbeleid van de Provincie Groningen. Deze expeditie is tijdens schooltijd georganiseerd, met een link naar lesinhoud.

Armoedebeleid Gemeente Tynaarlo: Klimmen in het park

Jongeren die een aanvraag hebben gedaan bij Jeugd Sportfonds of Jeugd Cultuurfonds kregen een uitnodiging om mee te gaan klimmen in een klimpark. Tijdens de dag werden ze gevraagd wat de gemeente anders kon doen op het gebied van armoedebeleid. Uiteraard werd dit vooraf verteld dat dit het doel was van de activiteit (naast een leuk dagje weg). Je moet altijd open en eerlijk communiceren over je doelen!

JongerenTop: vloggen RTV Noord

Workshop vloggen en rondleiding bij RTV Noord om input te krijgen over communicatie en behoeften en wensen van jongeren voor input van JongerenTop.

JongerenTop: Pizzabijeenkomst

Overigens hoeft het niet altijd hip en tof. Je kunt ook 'gewoon' met ze in gesprek. De 'pizzabijeenkomsten' zijn sterk in opkomst. Maar doe dat op een plek die aanspreekt, of waar jongeren al te vinden zijn (bijvoorbeeld in de jeugdsoos).

Maar denk ook aan 1-op-1 interviews, een instagram-poll of een enquête, gebruik bestaande middelen als Swipocratie. Hang daar een prijsvraag aan. Of niet. Bedenk wat aanspreekt, vraag jongeren zelf wat de beste methode is en pas je daarop aan. Benut de kennis en ervaringen van jongeren zelf. Wat zijn drempels, wat werkt goed?

De jongerenorganisaties die meegedaan hebben met de gesprekken, geven allemaal aan graag samen op te trekken en bijvoorbeeld best events of een voorlichtingsborrel te willen organiseren.

Ook hierbij is weer belangrijk: denk eerst goed na wat je doel is, voordat je het gaat organiseren.

Laat jongeren meedoen in de organisatie van langere trajecten

Tip: laat jongeren meedoen in de organisatie van langere trajecten

Als je jongeren langdurig wilt betrekken of je organiseert bijvoorbeeld een groot evenement voor jongeren, werk dan met een 'spiegelgroep'. Verbind een groep van 10-15 jongeren aan je die regelmatig bijeenkomt om adviezen te geven over alles wat je doet: huisstijl, communicatie-uitingen, vragen die je stelt, hoe de dag eruitziet, wat leuk is om te doen (of juist niet).

Zet je ook niet vast op zo'n groep, maar zoek jongeren af en toe ook op. Dit kan ook je eigen kind, buurmeisje of via via zijn.

Succesfactoren

Tenslotte een aantal, niet uitputtende, succesfactoren van jongerenparticipatie. Mix ze en pas ze aan op de situatie, vraag en doelen van het participatietraject.

1. What's in it for them?

Jongeren willen best meedoen, als het ze ook wat oplevert. Wat dat dan is?

- talent/ competentie ontwikkeling (ze willen iets leren wat ze op school niet leren)
- verbondenheid/ sociaal contact, ze willen onderdeel van een team zijn, onderdeel van een groter geheel. Ze vinden het leuker als ze met vrienden kunnen optrekken of ergens met de hele klas naartoe gaan.
- ze willen serieus genomen worden en zelf kunnen bepalen. Dit wil niet zeggen dat je geen afspraken met ze kunt maken, maar geef ze ook verantwoordelijkheid en autonomie. Laat hen bepalen wat ze willen doen, wat ze willen leren en help ze daarbij.

2. Zoek ze op.

Dus: ga naar scholen, jongerenwerk en verenigingen. Maar denk ook aan de jeugdsoos, het bankje om de hoek, social media, jeugdzorg of bijvoorbeeld games (fortnite oid).

3. Geen jongere is gelijk, pas je daarop aan!

Los van leeftijd, achtergrond en waar iemand woont. De ene jongere heeft andere waarden en normen. Sommige zijn intrinsiek gemotiveerd om aan een betere wereld te werken, de ander wil vooral snel en veel geld verdienen. Elke input is waardevol, maar sluit aan bij wat ze belangrijk vinden. Denk bijvoorbeeld ook aan een vergoeding voor deelname. Daarmee kunnen ze tijd vrijmaken omdat ze in die uren niet hoeven te werken.

Ook bij jongeren geldt: er zijn denkers en doeners. Dis: pas je ook daarop aan. Vergader- en praatbijeekkomsten of enquêtes zijn leuk voor de denkers. Ook door kinderen of jongeren juist iets te laten doen of maken, kun je van de doeners goede input krijgen, als je maar zorgt dat dit mogelijk gemaakt wordt.

4. Investeer in relaties

Onderdeel van een team zijn is een belangrijke motivatie voor jongeren om mee te doen.

Essentieel is dan ook dat het een veilig team is met een goede sfeer, waar iedereen zichzelf kan en mag zijn.

- Leer de jongeren kennen, door 1-op-1 contact, maar ook bijvoorbeeld door persoonlijkheidstestjes te doen en te vragen wat ze graag zouden willen leren.
- Onderhoud het contact. Hou ze op de hoogte van de voortgang van een project, ook als er even niet zoveel te melden is.
- Luister echt naar ze, wees oprecht geïnteresseerd.
- Wees eerlijk. Over hun invloed, wat er met hun input wordt gedaan, neem ze mee in het hele proces.
- Geef ze verantwoordelijkheid. Vraag realistische dingen van ze. Geef ze kaders, laat ze weten dat jij altijd eindverantwoordelijk bent en er samen met hen een leuke ervaring van te maken

en tot resultaten te komen. voor ze bent om het samen een leuke ervaring te maken en tot een goed resultaat te komen.

- Laat jongeren elkaar steunen en laat ze samen dingen oppakken.
- Enthousiaste jongeren zijn de beste ambassadeurs.
- Blijf jezelf. Als je jongeren begeleidt en je gelooft niet in hen verantwoordelijkheid geven, als je ze niet serieus neemt, als je het eigenlijk niks vindt: begin er niet aan. Dit voelen jongeren feilloos aan. Doe niet alsof je alles weet, ga niet in straattaal praten, als je dat nooit doet en ga niet op TikTok als je dat niet wilt. Blijf jezelf.
- Begeleiding is superbelangrijk, zeker als je jongeren voor de lange termijn wilt betrekken. Wees heel duidelijk met wie ze contact op kunnen nemen, waarvoor en wanneer en hoe.

Spelletjesmiddag in park met jongerengroep

Een relatie opbouwen kost tijd en werkt het beste als je naast de inhoudelijke activiteiten, ook niet-inhoudelijke activiteiten organiseert waar de jongeren elkaar op een informele manier leren kennen. Maar niet alleen de jongeren leren elkaar kennen, ze leren jou kennen en jij leert hen beter kennen. Dit is heel waardevol voor de rest van het project. Denk bijvoorbeeld aan een barbecue (eten verbindt tenslotte altijd), of een spelletjesavond.

Barbecue met spiegelgroep van JongerenTop Foto: Femma van Dijk

